

febrer de 1975 es va crear al bisbat de Girona el secretariat de *Justícia i Pau*. La seva primera activitat va ser una campanya contra la pena de mort, que va coincidir amb les fatídiques execucions d'aquell setembre. Amb l'inici de la transició, *Justícia i Pau* va estrenar una segona campanya a favor dels Drets Humans i es va afegir a les peticions d'Amnistia.

A partir de les primeres eleccions generals, molts socis fundadors abandonen *Justícia i Pau* per integrar-se en sindicats i partits i treballar directament en la vida pública. El secretariat enfila nous camins —la pau, el desarmament, la solidaritat— i continua fressant els vells, perquè les fites no han pas estat assolides. Com ha escrit el delegat episcopal de *Justícia i Pau* a Girona, Quim Pla, “aviat ens vam adonar que tindriem molta feina; una feina bastant ingrata, puix hauriem de lluitar contra aquells que nosaltres mateixos havíem contribuït a fer pujar al poder. En aquest punt vam descobrir la radicalitat de l'opció cristiana, que s'enfronta al poder, sigui quin sigui, quan aquest poder trepitja o no fa prou atenció als drets humans. Hem hagut de pledejar a favor dels drets de Catalunya, a favor dels drets dels objectors de consciència, a favor dels drets dels pobres del Tercer Món, en contra de la cursa d'armaments. Això ens ha dut a pledejar amb el govern central i amb el govern autonòmic...”

Ara, el desè aniversari de *Justícia i Pau* troba els seus components immersos en un cúmul de problemes vells i nous: l'Any de la Pau, el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, el cinquantè aniversari de la guerra civil, la inclusió de la pena de mort en el codi militar, les denúncies sobre tortures, el referèndum de l'OTAN. Han de lluitar, en el petit front de cada dia, per tal de fer, com els demana el bisbe, “que aquesta societat aconsegueixi un rostre més humà”. Deu anys són pocs per a una tasca que no sembla tenir fi i que sovint ni tan sols deixa entreveure les solucions possibles. Però els de *Justícia i Pau* ja saben que, com va deixar dit Albert Camus, impossible és allò que els humans tarden molt a realitzar.

Camil Geis, sabadellenc de Girona

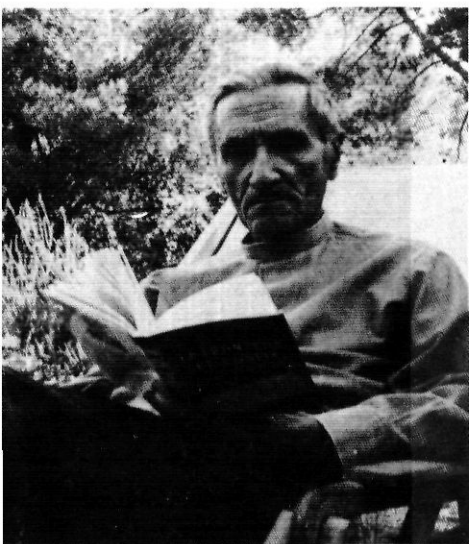
De mossèn Camil Geis, se'n podrien dir —i se n'haurien de dir— moltes coses. Va néixer fa vuitanta-quatre anys al barri gironí del Pont Major. Va estudiar al Seminari de Girona, però aviat va anar a raure a Sabadell, on va fer de professor, de periodista, de capellà, d'organista i de mestre de capella. Poeta, prosista, compositor, lexicògraf, Mestre en Gai Saber, autor d'una extensa bibliografia literària i musical, va publicar, l'any 1942, *Rosa Mística*, el primer llibre aparegut legalment en català després de la guerra civil. A les pàgines d'aquesta Revista, va mantenir-hi durant molts anys una secció fixa amb semblances biogràfiques dels personatges que havia conegut.

Quan va arribar a Sabadell, als vint-i-set anys, la va saludar així: “Aquí teniu una ciutat en marxa, /les xemeneies fumejant al vent”. No se'n va moure mai més. En complir-ne vuitanta, l'ajuntament el va nomenar fill adoptiu i li va atorgar la Medalla d'Or de la ciutat. Allà ha mort ara, serè, envoltat del respecte i de l'admiració generals.

“Sabadellenc de Girona”, com li agradava de dir-se, Camil Geis no va oblidar mai la seva ciutat natal. Els records i els escenaris gironins —el riu, Sant Daniel, el Pont, la Devesa— van fer-se presents una i altra vegada en els seus poemes. Ara ens ha deixat definitivament, mentre es complia al peu de la lletra la predicció climàtica i psicològica continguda en el seu vers: “l'hivern boirós haurà ensoportat Girona”.

Una ciutat anàrquica i malgirbada

Aquí, entre la Gran Via i el Mercadal, en aquest espai envaït per les excavadores, jo hi havia vist complir als obrers de la Grober el feixuc ritual d'una feina inabable. Mentre els homes anaven i venien carregats o inquietes des del fons de les naus, les dones bobinaven troques de fil o romanien absortes davant d'unes màquines que pujaven i baixaven amb un cric-crac incessant i compassat que semblava la respiració de la fàbrica i del barri. En aquest vast recinte, ara desco-

Camil Geis, fidel a les arrels.

Les demolicions de la Grober descobreixen una Girona inesperada.

bert, hi havien arribat a treballar fins a mil cinc-cents operaris, quan l'empresa fundada per un italià per produir botons, trenyelles, cordons de sabata i articles de merceria monopolitzava la incipient industrialització gironina.

Ara aquest indret ha estat profundament transformat. Ja fa temps que veiem les anomenades places de la Constitució i de Josep Pla envaïdes permanentment per un ramat de cotxes. Amb el començament de l'any hem vist caure els darrers vestigis de les antigues naus industrials. En demolir-se les parets exteriors, han aparegut, en un enorme decorat teatral, els dintres encara plens de records de vida: arrimadors, franges de color, revestiments de rajola, armaris encastats, fils elèctrics, tubs de les conduccions, una fotografia enganxada a la paret, el full d'un calendari amb la data ja inútil d'un dia remot...

A poc a poc, la desaparició dels volums habituals ha provocat la creació d'un nou escenari, confegit per les bordes siluetes dels errors arquitectònics, dels disbarats urbanístics i dels atemptats estètics: les cases alçades sense imaginació i amb mal gust, les parets mitgeres dels immobles fora de norma, els afegitons irresponsables a l'harmonia del conjunt, els cadàvers insepults dels edificis començats i abandonats per l'audàcia especuladora. Una ciutat anàrquica i malgirbada, que dissimulava les pròpies vergonyes entre les estretors de l'agombolament, ha quedat ara dramàticament en evidència. Només la Torre de les Aigües, tan discreta i esvelta, s'eleva enmig del caos com un índex de racionalitat, sorpresa encara d'haver-se salvat i preocupada per haver de presidir una tan àmplia concentració d'incoherències.

Qui serà el seny ordenador que podrà aportar un mínim de dignitat a aquest conjunt urbà? Quan serà que aquests espais podran ser de debò places i jardins que convidin al repòs i a la convivència, a la festa i a la llibertat?

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

• *La vigília de Reis, el ministre Ernest Lluch ha lliurat al Museu del Joguet de Figueres el cavall de cartró dels seus jocs infantils. Els qui propugnen el rebuig a les juguines bèl·liques poden estar contents, perquè aquest no és pas un cavall guerrer, sinó un animal pacífic i pacifista, tan desmilitaritzat com el que demanava Rafael Masó en una de les seves Cançons d'infant: "Sobre un cavall de paper / vull que m'armin cavaller. / Que m'armin d'un casc / de cartró d'aurat / i un sabre de pasta / tot ell ensucrat..." És evident que amb cavalls com aquest no es pot pas anar a l'OTAN. Potser per això el ministre Lluch l'ha endreçat a temps en un museu.*

• *La Fundació de la Caixa de Pensions ha presentat l'exposició Foto Pres'85, amb les instantànies més destacades de 1984. Hom hi pot resseguir, a través de les imatges, els perfils dels fets i de la gent, el rostre oficial i la cara oculta de les notícies. Al costat d'un acte protocol·lari, els mètodes expeditius de les fuerzas-de-seguridad-del-Estado. Al costat d'una desfílada militar, el ministre Serra ficant-se el dit al nas en el seu escó del Congrés. Al costat de l'elegància de la reina Sofia, la comicitat involuntària del president Pujol. Hi hem trobat fotògrafs de casa com Jordi Mestre i Moisès Tibau, i algunes estampes gironines ben expressives: Paco Torres Monsó al seu taller, Leonard Bernstein al Call, l'ex-alcalde Mezquida a la banqueta. Aquí sí que és obligada la referència al tòpic: una imatge val més que mil paraules.*

• *Fa nou mesos, al seu despatx de l'alcaldia de Madrid, Enrique Tierno Galván parlava amb uns quants gironins de les aberracions arquitectòniques perpetrades a la capital de l'Estat. El professor va alludir a les torres de Colón i va dir: "Ojalá pudiéramos recortar la ciudad con unas tijeras..." Ara, el dia que va morir Tierno Galván, vaig pujar un cop més al nou passeig de la Muralla de Girona, càtedra ideal per aprendre una lliçó d'història: com es fa i es desfà una silueta urbana. Aquí també, una i altra vegada, el desig que s'apodera del visitant és sempre el mateix: escapar la ciutat amb un cop de tisora.*